

Maa- ja metsätalousvaliokunta

LAUSUNTO

MmV@eduskunta.fi

23.4.2025

Dnro 126/2025

Maa- ja metsätalousvaliokunta perjantai 25.04.2025 klo 09.00 / HE 21/2025 vp / Lausuntopyyntö

HALLITUKSEN ESITYS LAIKSI METSÄSTYSLAIN 41 §:N MUUTTAMISESTA

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi metsästyslain 41 pykälää. Muutosehdotus on perusteltu ja kannatettava, ottaen huomioon pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman, jonka mukaan suurpetopoliittikkaa on hoidettava tavalla, joka huomioi myös sosiaalisen kestävävyyden. Hallitusohjelmassa todetaan, että suurpetojen kannanhoidollinen metsästys turvataan lainsäädännöllä ja että jo aloitettua työtä kannanhoidollisen sudenmetsästyksen mahdollistamiseksi jatketaan eduskunnan päätöksen mukaisesti. Esitys tukee hallitusohjelman kirjauksia.

Suomen nykyinen tilanne, jossa suurpetojen kannanhoidollinen pyynti on estynyt, näkyy poronhoitoalueella kasvavana petovahinkomääränä. Suurpetojen kannanhoidollinen metsästys tulisi saada käyntiin mahdollisimman pian, jotta Suomen ja poronhoitoalueen petomäärät eivät kasva liiallisesti. Esimerkiksi eteläisen Suomen kasvavat susikannat heijastuvat poronhoitoalueelle siirtyvien susien myötä, mikä lisää porovahinkoja ja vaikeuttaa poronhoidon toimintaedellytyksiä. Kannanhoidollisella metsästyksellä voidaan hillitä susikannan kasvua ja vähentää poronhoitoalueelle vaeltavien yksilöiden määrää. Petojen metsästystä tulee keskittää poronhoitoalueen lisäksi Lapin maakunnan poronhoitoalueen ulkopuolisille alueille sekä Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan poronhoitoalueen vastaisille alueille porovahinkojen vähentämiseksi. Myös metsäpeura hyötyy tämän alueen petopaineen pienentämisestä.

Suurpetojen kannanhoidollinen metsästys ei kuitenkaan saa muodostua esteeksi vahinkoperusteisten poikkeuslupien käytölle petojen poistamiseksi poronhoitoalueella. Poronhoitoalueella joudutaan nykyään käyttämään paljon vahinkoperusteisia poikkeuslupia porovahinkomäärän hillitsemiseksi. Pelkästään susille haettiin vahinkoperusteisia poikkeuslupia yli 50 kertaa metsästysvuoden 2023–2024 aikana. Muille pedoille haettavien poikkeuslupien kanssa lukumäärä oli jo lähempänä sataa.

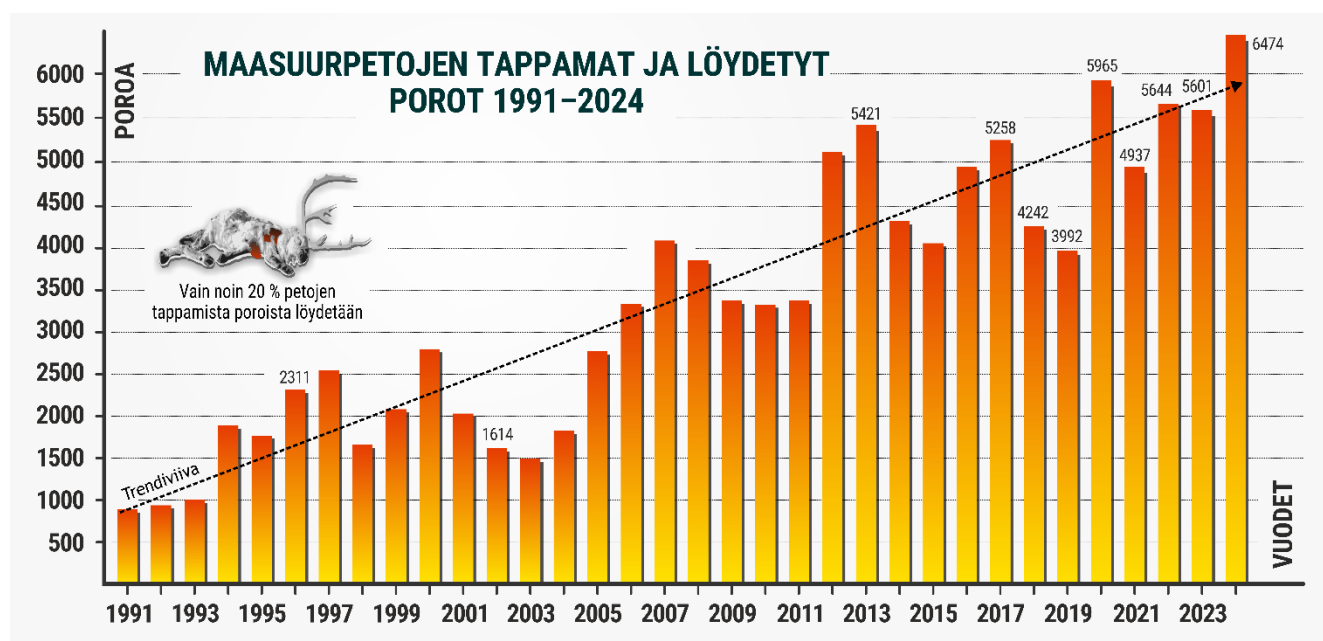
Tarkoituksena on saattaa kannanhoidosuunnitelmat lain tasolle. Poroelinkeino tulee olla mukana hoitosuunnitelmien päivitystyössä. Ilveskannan hoitosuunnitelman mukaan poronhoitoalueella tavoitteena on ilveksen aiheuttamien vahinkojen vähentäminen vahinkoperusteisilla ja kannanhoidollisilla poikkeusluvilla. Karhukannan hoitosuunnitelman mukaan poronhoitoalueella tavoitteena on karhun aiheuttamien vahinkojen vähentäminen vahinkoperusteisilla poikkeusluvilla ja karhun kiintiömetsästyksellä (ns. keskeytysmetsästys). Suden osalta hoitosuunnitelmaan (2019) on kirjattu toimenpiteeksi, että poronhoitoalueella susikannan kokoa rajoitetaan erittäin merkittävien vahinkojen ehkäisemiseksi. Nämä tavoitteet ovat poroelinkeinolle erittäin tärkeitä ja ne tulee säilyttää hoitosuunnitelmien päivityksessä.

Kannanhoitosuunnitelmissa tulisi kieltää suurpetojen kuvauspaikkojen pitäminen poronhoitoalueella. Petojen haaskakuvaustoiminta on aktiivista poronhoitoalueen itärajalla. Kyseinen toiminta aiheuttaa erittäin merkittäviä vahinkoja porotaloudelle, erityisesti poronhoitoalueen eteläisissä itäosissa. Haaska-paikat keräävät ympäristöön huomattavia petokeskittymiä, jotka aiheuttavat mittavia porotuhoja ja estävät porojen normaalin laidunten käytön, ajaen porot ihmisasutuksen tuntumaan, pelloille ja pihoihin. Haaskankäyttö ja muu petojen houkuttelu alueelle ruokinnalla tulee ehdottomasti kieltää kokonaan poronhoitoalueella. Mikäli toimintaa on tarkoituksenmukaista sallia ylipäättään missään, tulee se yksiselitteisesti ohjata poronhoitoalueen ulkopuolelle, riittävän etäälle poronhoitoalueelta ja metsäpeura-alueilta, muualle Suomeen.

Paikoitellen petotilanne on romahduttanut porokannat siten, että niiden luontainen ylläpito on käynyt mahdottomaksi. Porokantojen romahtamisesta kärsivä alue laajenee vuosi vuodelta, eteläiseltä poronhoitoalueelta kohti pohjoista. Tilanne nakertaa poronhoidon juuria: mahdollisuuksia tasapainoiseen ja suunnitelmalliseen laidunten käyttöön sekä hyvinvoivan poroelon jalostukseen. Tämä aiheuttaa poronhoitajille jatkuvaa pelkoa, surua ja huolta tulevaisuudesta.

Kaikkien suurpetojen määrät Suomessa ovat kasvaneet ja samalla petojen aiheuttamat porovahingot ovat nousseet erittäin korkealle tasolle (kuva 1). Yli kymmenen vuotta vahinkomäärä on noussut jatkuvasti ja se on aiheuttanut porotaloudelle erittäin paljon haasteita mm. kannattavuuden heikkenemisenä. Ainoa keino vähentää vahinkoja, porotalouden kannattavuuden heikkenemistä sekä valtion petovahinkokorvausten maksutaakkaa, on vahinkoa aiheuttavien maasuurpetojen poisto.

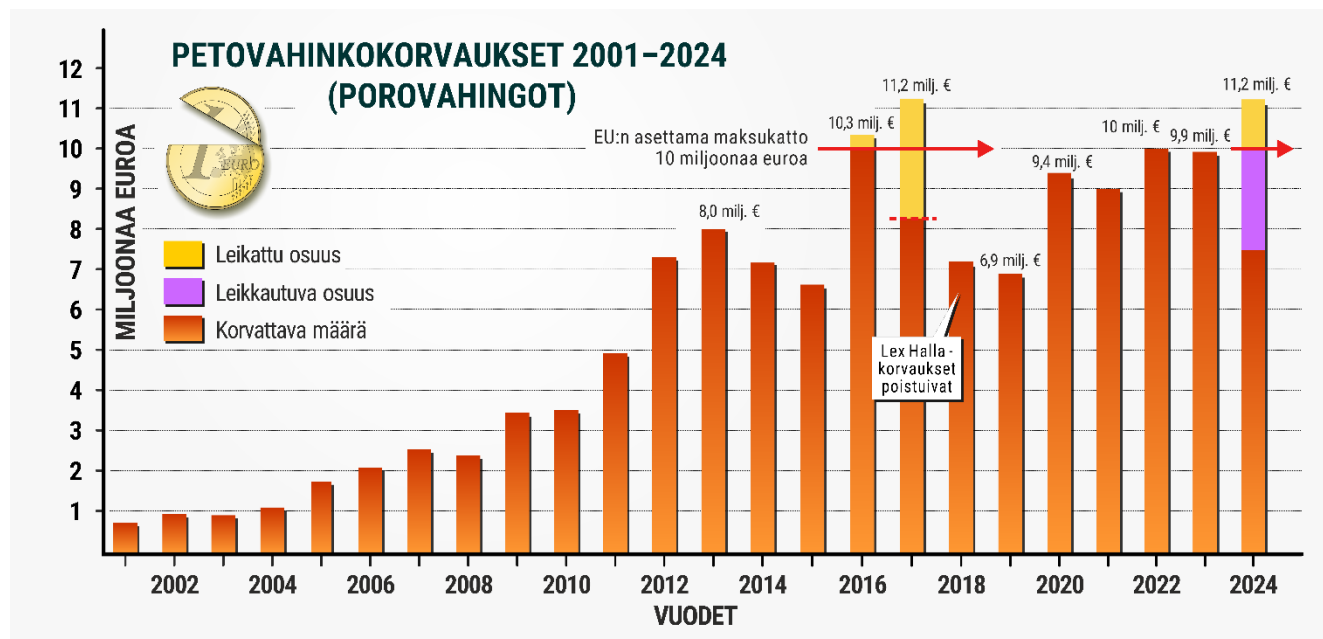
Kuva 1. Pedon tappamina löydetty porot 1991–2024.

Tutkimuksessa on arvioitu, että vain viidennes vahingoista löydetään. Tämä tarkoittaa, että pedot tappavat noin 30 000 poroa vuodessa. Etenkin lumettoman ajan hävikki on mittavaa. Vuonna 2024 löydettiin 6474 poroa petojen tappamana ja kyseessä on tähän mennessä kaikkien aikojen huonoin vuosi petovahinkojen osalta.

Valtio varaa jatkuvasti liian vähän määrärahoja porovahinkojen korvaamiseen. Vahingonkorvauksista joudutaan leikkaamaan ja vahingonkärsijät joutuvat odottamaan korvauksia entistä pidempään (kuva 2). Korvausmäärärahojen riittävyyteen tulee kiinnittää huomiota. Korvausmäärärahan riittämättömyyden lisäksi ongelmana on EU:n asettama kymmenen miljoonan euron maksukatto. Yli kymmenen miljoonan euron korvaukset vaativat hyväksynnän Euroopan komissiolta. Vuosina 2016 ja 2017 EU:n maksukatto ylitettiin ja korvauksia leikattiin vahingonkärsijöiltä. Sen jälkeen korvausjärjestelmää uudistettiin niin, että pahimpien tuhoalueiden kaksinkertaiset korvaukset lakkautettiin. Petokantojen hallinnan keinoja ei kuitenkaan tuotu poronhoitajien käyttöön lisää. Vahinkokertymät olivat heikennetyllä korvausjärjestelmälläkin jo viisi vuotta myöhemmin, vuonna 2022 jälleen kymmenessä miljoonassa eurossa. Vuonna 2024 vahinkojen kokonaissumma on noin 11,2 miljoonaa euroa. Korvauksista leikataan vähintään 1,2 miljoonaa euroa. Korvausten maksuprosentti on tällä hetkellä 67 %.

Petovahinkojen määrä on kasvanut huomattavasti vuosituhaten alusta. Vuonna 2000 suurpetojen tappamia poroja löydettiin koko poronhoitoalueelta 2804, kun taas vuonna 2024 määrä oli jo 6474, mikä merkitsee peräti 131 prosentin kasvua vahinkomäärissä.

Kuva 2. Petovahinkokorvaukset ja niiden leikkaukset 2000–2024.

Porojen korvausarvo päivitetään viiden vuoden välein, ja sen pohjana toimii poronlihan keskihinta. Vuoden 2022 korvauksissa näkyy osaltaan myös poronlihan hintakehitys. Porosta on tullut vuosi vuodelta arvokkaampaa lihaa. Seuraavan kerran poronlihan hinta ja poron korvausarvo päivitetään siten, että uudet arvot ovat käytössä vuoden 2026 korvauksissa. Mikäli vahinkokertymä vakioidaan nykytasolle, vuoden 2026 korvaukset ovat jo yli 13 miljoonaa. Koska poronhoitoalueen eteläpuolisen Suomen petokantojen kontrollointi on tehty korkeimman oikeuden päätöksillä lähes mahdottomaksi, tulevat petovahingot kuitenkin kasvamaan poronhoitoalueella vuosittain, ellei kannanhallinnan keinoja uudisteta.

Susiongelmia on kasvamassa, mikä näkyy lisääntyvinä vahinkokertyminä ja kesäajan hävikkinä. Suuri osa alueella olevista susista on vaeltavia yksilöitä, jotka saapuvat poronhoitoalueelle niin Etelä-Suomesta kuin ulkomailta. Erityisesti Venäjältä saapuu tällä hetkellä poikkeuksellisen paljon susia poron-

hoitoalueelle. Tutkimusten mukaan pääosa poikkeusluvilla kaadetuista susista on ollut tuntematonta alkuperää, eli ne ovat todennäköisesti Venäjältä tulleita. Ilvesten määrä poronhoitoalueella, etenkin alueen eteläosassa on kasvanut reilusti parin vuoden aikana. Ilvesten vahinkoperusteisten poistolupien määrä on viime vuosina kasvanut huomattavasti. Samalla ilves valtaa uusia alueita myös pohjoisempana.

Reilu 13 miljoonaa euroa on erittäin varovainen arvio korvausmääräksi. Ilman muutosta tilanne on lähi-vuosina se, että pedot tappavat poroja jo tuplaten nykyisen euromäärän, eli yli 20 miljoonan euron edestä.

Tilanne on kestämaton, jos poronhoitajat joutuvat kustantamaan petokantojen ylläpidon entistäkin suuremmalla osuudella ja korvauksia ei makseta täysimääräisenä. Poronhoitajien oikeusturvan ja omaisuuden suojan vuoksi petokantoja tulee pystyä säätelemään.

Pitkään jatkunut ja paheneva petotilanne on ajanut poroelinkeinon ahtaalle. Petoista aiheutuvat kustannukset ovat alati kasvavia. Korvausrahojen jatkuva alimitoittaminen aiheuttaa poronhoitajille paljon sosiaalisia ja taloudellisia vaikeuksia. Tilanne on kestämaton. On epäoikeudenmukaista, että kasvavien suurpetokantojen taloudellisen taakan lähes täytenä maksajana on poroelinkeino. Porovahinkokorvausten 2024 täysimääräiseen maksuun tulee saada riittävät lisämäärärahat sekä valtion talousarvioon on vuosittain asetettava riittävä määräraha porovahinkojen täysimääräiseen maksamiseen. Valtion on toimittava aktiivisesti, jotta EU:n asettama maksukatto saadaan nostettua sille tasolle, että korvaukset pystytään maksamaan täysimääräisesti vahingonkärsijöille.

Lakialoitteet LA 24/2023 vp, LA 19/2024 vp

Lakialoitteessa LA 24/2023 vp, esitetään metsästyslakiin uuden 41 f §:n säätämistä. Uudessa 41 f §:ssä säädettäisiin nimenomaisesti mainittujen riistaeläinlajien suden, karhun, ahman ja ilveksen säilytettävän suurpetokannan alaraja. Lakialoitteessa esitetään, että eduskunta määrittäisi Ruotsin tavoin minimimäärät suurpetojen osalta eli näiden lukujen ylittävät yksilöt ovat metsästettävissä kannanhoidollisesti. Suo-tuisan suojelutason viitearvoa määritettäessä tulee ottaa huomioon tieteellinen tiedon lisäksi petojen aiheuttamat vahinkomäärät sekä löytymätön vahinkohävikki. Kaikkia petojen aiheuttamia vahinkoja ei löydetä, mutta vahinkoja seuraamalla voidaan seurata petojen sijoittumista alueellisesti. Resursseja tulisi olla petotutkimukseen riittävästi. Esimerkiksi ahman osalta Metsähallitus on säästösyistä lopettanut kolmen pohjoisimman kunnan alueella suoritettun lumijälkilaskennan, mikä on osaltaan heikentänyt ahma-määrän arvioimista.

Lakialoitteeseen LA 19/2024 vp, ei kommentoitavaa.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Matti Riipi
puheenjohtaja

Lausunnon valmistelija, lisätiedot: Maaren Angeli, maaren.angeli@paliskunnat.fi, +358 40 6858958